

A KELET ÁZSIAI BONYODALOM KATONAI PROBLÉMÁI

KELETÁZSIÁBAN nagyszabású, elkeseredett és hosszantartó hadjárat lehetőségei nyomulnak mindinkább előtérbe, melynek messzefekvő és tulajdonképpeni célja talán nem is egyedül Mandzsúria birtoka, hanem Ázsia és a Csendes-Óceán fölött való egyeduralom. Nagy nemzetek és világhatalmak politikai, gazdasági és katonai érdekei állnak ott egymással szemben, melyeket, ha nem sikerül a Nemzetek Szövetségének elsimítani, — amire azonban az eddigi jelek után ítélve, kevés a kilátás —, úgy egy újabb, talán még borzasztóbb világegés előtt állunk.

A távoli Kelet hegemoniájáért kezdődő e harcban Japánnak elsősorban Kína, Szovjet-Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok a vetélytársai és ellenfelei. Anglia, Franciaország és Hollandia talán csak másodsorban jönnek tekintetbe.

Ha a fenyegető fegyveres mérkőzésnek esélyeit akarjuk megbírálni, úgy elsősorban a tekintetbe jövő hatalmaknak katonai erő-kifejtését kell megvizsgálnunk. Meg kell állapítani, hogy az illető ország hány millió embert tud fegyverbe állítani, milyen a hadra való készülsége, szellem, kiképzés, *fegyverzet* és felszerelés tekintetében és végül hogyan és milyen idő alatt tudja fegyveres erejét a döntésre kiszemelt helyen ütésre készen felvonultatni.

A KÍNAI HADERŐ. Bár a világnak legnagyobb birodalma, Kína sohasem volt katonai nagyhatalom, sem szárazföldön, sem tengeren. Ennek okait egyrészt ott kell keresni, hogy külpolitikája mentes volt minden terjeszkedési vagy imperialisztikus törekvésektől, másrészt, hogy a kínai nép nem harcias és a katonai hivatás, mivel ellenkezik egész mentalitásával, sohasem vonzotta, sőt azt le is becsülte. Mindezekhez hozzájárult még, hogy az idegen mandzsú császárok, dinasztiájuk érdekében, a kínai népben minden katonai erényt, sőt még a közös haza védelmének gondolatát is, szándékosan eltompították. Igen jellemző erre nézve, hogy a régi császári Kína sem rendelkezett egységesen megszervezett, irányított és vezetett hadsereg felett, hanem a császári testőrségen kívül az egyes kormányzókra és alkirályokra volt bízva, hogy saját tartományaikban a megfelelő fegyveres erőről és annak eltartásáról gondoskodjanak.

A mostani kínai köztársaság haderejéről viszont igen nehéz helyes képet alkotni, mivel megbízható adatok nem állnak rendelkezésre és az áttekintés a jelenlegi politikai helyzet zavaros volta, de nem utolsó-

sorban a birodalomnak óriási kiterjedésénél fogva, szerfelett nehéz. A legszembetűnőbb dolog, hogy Kínának ma sincsen egységes, egy helyről vezetett hadereje. Úgy dr. Szün já csén, a köztársaság megteremtője, mint Csangkaicsek tábornagy, a későbbi hadseregpafáncsnok, majd köztársasági elnök (igen jó katona hírnevével bír) nagyszabású véderőreformok gondolatával foglalkoztak, melyeknek végcélja egy korszerűen kiképzett és szervezett állandó hadsereg lett volna, másfél millió ember békelétszámmal. A valóban nagyvonalú elgondolás részleteit a táblázat mutatja be. Tudjuk azonban, hogy ebből a programból eddig az ismert belpolitikai viszonyok, főleg azonban egy, valóban tekintéllyel és hatalommal híró kormány hiánya folytán, — alig valósult meg valami.

Az országban uralkodó anarchia, egyenetlenség és különösen az állandóan dúló polgárháborúk átka, a köztársasági Kína jelenlegi fegyveres erejében is megnyilvánul. Minden kormánynak van t. i. egy külön hadserege, mellyel azonban nem rendelkezhetik mindig szabadon. Úgy ezek, mint a még létező egyéb, egymástól teljesen független, kisebb-nagyobb haderők az illető vezénylő tábornoknak, azt lehetne majdnem mondani, magánhadserege. Ezen parancsnokok egy része tulajdonképpen modern „condottier”-típusok, kik hadseregeiket -r- melyeket igaz, saját maguk tartanak el, harácsolásokból és kényszeradókból — csak saját politikai meggyőződésüknek, jobban mondva, becsvágyuknak megfelelően alkalmazzák.

Felsorolunk néhány elsősorban tekintetbejövő nagyobb hadsereget. A mandzsúriai és a legutóbb Jehol birtokáért folytatott harcok alatt ismertük az Északkínai hadsereget. Parancsnoka Csang H s z ü e h - L i a n g tábornagy, Mandzsúria utolsó kínai kormányzója. A hadsereget már apja, a híres Csang Co-lin állította fel; fegyverzet, felszerelés és fegyelem tekintetében igen jó volt. Ezzel a kb. 300.000 főnyi haderővel az öreg Csang Co-linnak nagyraágygó tervei voltak. Mandzsúriát és Észak-Kínát önálló állammá, magát pedig ott királynak akarta kikiáltatni. Ebből a hadseregből azonban fiának legfeljebb 80—100.000 ember maradt meg, míg a többi az új Mandzsukuo állam hadseregének zömét alkotja; a maradék pedig szétzüllött és mint „bandák” szerepelnek.

A Sanghai körüli harcoknál szerepelt a Nankingi vagy 19-i hadsereg, mint ennek a nacionalista alapon álló központi kormánynak a szerve. Kiképzése jó, úgyszintén szelleme is, mint azt az említett harcok alatt derekasan be is bizonyította. De kétségtelen, nagy érdemük volt ebben az ottműködő német oktatótisztoknak, lüknek vezetője a közben elhalt Bauer ezredes volt. A nankingi hadsereg kb. 200.000 emberből állhat, parancsnoka Csi Kai-sek tábornok, európai színvonalú tiszt, aki egyúttal az összkínai seregek vezére is.

Utána a Kantoni hadsereg következik, melynek egyes alakulatai résztvettek a Sanghai körüli harcokban, bár nem osztja teljesen a nankingi kormány politikai felfogását. A fegyverzése és felszerelése nem a legjobb, a kiképzés jó. A hadsereg állománya igen változó; állítólag több, mint 200.000 fő.

Van azonkívül HanFuCsü tábornoknak egy kompakt hadserege a birodalom északnyugati részében; 50—60.000 fő, jól kiképezve és felszerelve. Ugyancsak a nyugati határ közelében volt a „keresztényi” Feng tábornok jól fegyvelmezett kb. 30—40.000 főnyi hadserege. Szereplése igaz, nem volt sem dicsőséges, sem szerencsés; ő állítólag Orosz. országban tartózkodik.

Vannak végül valahol Közép-Kínában, állítólag Hankoutól nem messze is hadseregek, de ezek teljesen vörös érzelműek és az ott alakult „Szovjetkína-i” kormányoknak az eszközei.

Hogy háború esetén a fellobbanó nemzeti érzés és a japángyűlölet serkentése alatt a hatalmas Mennyei Birodalomban hány millió embert lehetne megmozgatni és fegyverbe állítani, és hogy ez a milliós tömeg

hogyan felelne meg, azt nehéz előre megjósolni. Ha bevezetnék Kínában az általános védkötelezettséget, amiről most állandóan szó esik, úgy rövidesen milliós békehadsereget lehetne felállítani, melyet háború esetén már nem volna nehéz a többszörösére kibővíteni. Ennek egyik alapfeltétele szerintünk azonban az, hogy meglegyen a megfelelő hadianyag, annál is inkább, mivel Kína hadipara, minden igyekezet és anyagi áldozatok dacára, ma még olyan kezdetleges, hogy egy milliós hadsereg követelményeit nem tudná kielégíteni. Ez azonban másrészt csak idő, de méginkább pénzkérdés, mert tudjuk, hogy úgy az Egyesült Államok, mint a legtöbb európai hatalom milyen szívesen szállították és szállítják jelenleg is a hadianyagot úgy Kínának, mint Japánnak.

SZÁRAZFÖLDI HADERŐK			
	<i>Szovjetország</i>	<i>Kína</i>	<i>Japán</i>
<i>Gyalogság ...</i>	21 lővész-hadtest	összesen 70 gy.-hadoszt., ebből 41 kerületi	114 hadosztály
<i>Lovasság ...</i>	4 lovas-hadtest	13 lovas-hadosztály + ? lovas-dandár	tervezet! (1-8 millió békehadsereg)
<i>Tüzérség ...</i>	hadtestenként 1 nehéz ezred, hadosztályonként 1 vegyes ezred	13 ezred	4 tüzérdandár 3 nehéz ezred
<i>Repülőök.....</i>	összesen 6—700 gép	? (csekély számban)	600 gép
<i>Tankok .....</i>	3 tankezred	? (csekély számban)	?
<i>Békelétszám</i>	5—600.000 + fegyveres munkás stb. alakulatok és 1.200.000 (?) „Osoaviachim“ szerv.	6—800.000, összefegyveresek kb. 2 millió	350—400.000
<i>Hadilétszám</i>	6—7 millió 12 millió (?)	2—3 millió, esetleg több (?)	5 millió

Ami végül a kínai hadsereg katonai és erkölcsi értékét illeti, úgy a Mennyei Birodalom harcosai a polgárháborúk alatt, úgyszintén a jehou harcokban, nem a legjobb hírnévre tettek szert. Különösen erkölcsi tekintetben meglepő dolgokról számolnak be az idegen tudósítók. Parancsnokok és katonák lelki tusa nélkül hagyták ott az egyik tábor vagy hadsereget, hogy az ellenfélhez pártoljanak át, mert ott több a zsold, illetve harácsolásra nagyobbak a kilátások. Harcban általában nem kitarók és fegyelmetlenségre hajlók.

OROSZORSZÁG VÖRÖSHADSEREGE. Japán másik komoly vetélytársának katonai teljesítőképességét tulajdonképpen éppolyan nehéz megítélni, mint Kínáét, bár az okok nem ugyanazok. Közös csak az a körülmény, hogy teljesen megbízható adatok itt sem állnak rendelkezésünkre. Megnehezíti a hírszerzést főleg azon körülmény, hogy az ott tartózkodó külföldiek állandó megfigyelés alatt állnak és hogy csak azt mutatják meg nekik, amit a szovjet urai akarnak. Sok riportot és leírást olvastunk már a Moszkvában lezajlott nagy katonai díszfelvonulásokról — az oroszok az ilyenek rendezésében valóban művészek, — de még nem kaptunk komoly jelentést nagyszabású hadgyakorlatokról. Nem szabad azonkívül megfedkezünk, hogy

a Moszkvában bemutatott alakulatok a vöröshadseregnek mindenkép legjobb csapatai, ők alkotják a mindenkori szovjethatalmasoknak testőrségét, hasonlóan, mint valamikor a cári gárdák.

A külföld részére címzett állandó békeszólások dacára — Gényben is — a Szovjet nagy szellemi és anyagi felkészültséggel dolgozik a véderő kiépítésén. Ezt azonban úgy igyekeznek beállítani, hogy a Vörös Hadsereg nem is orosz, hanem tulajdonképpen nemzetközi és az egész világ proletárjainak eszköze a világforradalom kivívására. Ez jut kifejezésre pl. az esküben is. Propagandájukban azonkívül nagy szerepet játszik az ú. n. „arcvonalon túlról jövő segítség.., azaz ők arra számítanak, hogy háború esetén az ellenséges országok proletárjai hozzájuk fognak csatlakozni.

A vörös hadsereg megítélésének egyik legfontosabb tényezője a megbízhatóság foka, azaz, hogy háború esetén a mozgósított és fölfegyverzett tömegek engedelmes eszközök maradnak-e a szovjethatalom kezében, vagy pedig ellene fordulnak és megsemmisítik?! Ez a lehetőség ma még fennáll és egyik oka annak, hogy a szovjet, egyelőre legalább, nemigen mer háborút indítani. Mivel a földművesosztály nagy része még mindig nem hódolt be a kommunizmusnak, ezt a hátrányt a hadseregen belül úgy igyekeznek ellensúlyozni, hogy a csapatoknak kiutalt újontralékok keverik. A parasztság többségével szemben azonban még mindig tehetetlenek, mert a csapatoknál most is a földművesek vannak számbeli fölényben.

A tiszti és főleg a magasabb parancsnoki állások betöltésénél a párt szempontjából való megbízhatóságot elébe helyezik a katonai tudásnak és rátermettségnek. így elérték, hogy most már a parancsnokoknak 70%-a a kommunista párt tagja, 50%-a pedig az ú. n. „egyesített parancsnoki hatalommal“ bír, ami azt jelenti, hogy az illető nemcsak katonailag, hanem pártpolitikailag is önálló hatáskörrel bír és a pártfegyelmet is gyakorolni jogosult.

A vörös hadsereg ma politikailag két részre oszlik: háromötöde még nem tagja a kommunista pártnak és csak kétötöde van beszerelve. Itt vannak azonban a tiszték és a parancsnokok és ez a mértékadó!

Az orosz fegyveres erő békelétszámát, belső szervezetét és becsült háborús erejét a táblázat mutatja be.

A korszerű kiképzés fokát nehéz megítélni, mert mint már említettem, idegennek nem igen engednek betekintést. A jelentések azonban kiemelik, hogy a gyakorlati és elméleti oktatás bár sematikus, de teljesen modern alapokon, igen komolyan és serényen folyik. A tisztikar kötelességtudó, és a saját továbbképzésére nagy gondot fordít. Túlsók idő vesz el azonban a legénységnek politikai oktatásával, illetve a kommunizmus tanainak propagálásával.

Ami a hadianyaggyártást illeti, úgy a jelenlegi helyzetet legjobban maga Stalin világítja meg, legutóbb tartott beszédében. Rámutat, hogy az ötéves gazdasági tervet azért nem tudták teljes egészében megvalósítani, mert az utolsó évben több figyelmet kellett a hadiüzemekre fordítani. A távoli keleti események — folytatja Stalin — arra készítették a szovjetet, hogy az ország védelme érdekében megfelelő előkészületeket fogyanatosítson, nehogy az események bennünket is oly katonai tehetetlenségben érjenek — mint Kínát! Szovjet-Oroszország minden eddigi mulasztását e téren pótolta, állapítja meg Stalin, és a hadsereg anyagilag most jobban van ellátva és felszerelve, mint volt a cárizmus idejében, 19x4-ben.

Hadászati szempontból azonban a Mandzsúriában lejátszódó háború esetén Oroszországnak még egyéb nehézségekkel is kell megküzdenie. Az első nagy és ki nem küszöbölhető probléma az óriási távolság — 6.500 km! — a hadszíntér és az anyaország között. Ott van azonkívül Szibéria, gyéren lakva, kevés segédeszközökkel, úgyhogy csupán mint átvonuló terület jöhet tekintetbe. Minden szükségletet,

minden pótlást Oroszországból kell a harcolókhöz juttatni. Hogy ez időben kifejezve is mit jelent, elég rámutatni azon körülményre, hogy valamely katonai szállítmány útja belső Oroszországból Mandzsúriába, közel három hétig tart. Ha most még hozzávetjük, hogy a vas-pálya csak egyvágányú, úgy nem lesz nehéz kiszámítani, hogy az orosz erőknél hadműveleti felvonulása, még ha a legjobb mozgósítási elő-feltételeket is feltételezzük, hónapokat fog igénybevenni. De azon-kívül a gördülő anyagnak kb. csak 40%-a üzemképes, maga a pálya is rossz állapotban van, úgy hogy ez a körülmény is Oroszország hathatós beavatkozását a távoli Keleten kétségessé teszi.

Igaz, hogy ott van még a transzszibériai vasút és a mandzsúriai határ mentén állomásozó ú. n. Keleti — vagy Szibériai hadsereg. (Kb. 100.000 fő, tüzérséggel, repülőekkel és tankokkal ellátva.) Ez van hivatva a japánok gyülekezését Mandzsúriában támadólagos fellépéssel zavarni és késleltetni.

De igen érdekes erőtényező képvisel még a távol Keleten élő több mint százezer „fehérorosz“, kiknek nagyrésze volt cári tisztből és katonákból áll. Ezek, úgy hírlik, adott esetben szívesen a japánokhoz csatlakoznának, hogy megdöntsék hazájukban a bolsevikiek uralmát. A Párizsban élő orosz emigráció elitje azonban ezt a szándékot elítéli, mert szerintük, ha Japán győz, úgy Oroszország ottani pozíciója és hagyományos törekvése a távoli Kelet felé, — végleg megbuknék.

Végül még Szovjet-Oroszországnak a távoli Kelet vizein hadi-hajója nincsen, de a legújabb hírek szerint néhány búvárhajót szállítottak szétszedett állapotban Vladivosztkba.

JAPÁN SZÁRAZFÖLDI ÉS TENGERI HADEREJE. Megismertük Japán két szárazföldi ellenfelének valószínű erő kifejtését, lássuk most magának a Szigetországnak katonai felkészültségét, melyről azonban már eleve megállapíthatjuk, hogy olyan hatalmat képvisel, melyre a japán politika minden körülmények között bizvást építhet.

A mellékelt táblázatból kivehető, hogy a nyersszámok szerint Japán ellenfelei fölényben vannak, de nem az egyéb adottságokban, melyek a sikert biztosítják, és amelyeknek hiányosságát kimutattam.

A japán hadsereg belső összeállításában típusa a minden tekintetben egységes nemzeti hadseregnek, melynek minden egyes tagja ugyan-azon hazafias és egy évezreden át kiforrott harcias szellemtől van áthatva. A japán katona önértékét emeli az a tudat, hogy mindkét ellenfelét már egyszer döntően megverte.

A tisztikar úgy erkölcsileg, mint szaktudás tekintetében magas, európai színvonalon áll és az ősi katonai hagyományok őrzője. Vezető szerepet visz az államban és a társadalomban, sőt bizonyos tekintetben az aktív politikában is.

A kiképzés a japánokat jellemző alapossgal és körültekintéssel történik és elsősorban a harcra, a támadásra van alapozva.

Fegyverzet és felszerelés teljesen korszerű; lépést tart vele a nagyszabású hadiipar, mely ha még nem tökéletes és teljesen önálló, ez bizonyos nyersanyagoknak hiányára és az ott is jelentkező pénzügyi nehézségekre vezethető vissza.

Hadászati szempontból Japán bármely ellenségével szemben már csak azért is fölényben van, mert ő van legközelebb a mandzsúriai hadszíntérhez. A Szigetország szerencsés földrajzi kiterjedésénél

fogva és hatalmas kereskedelmi flottája segítségével, csapataival alig egy napi hajózás után már az ázsiai partokon lehet. Innen pedig a koreai és a délmandzsúriai vasúthálózat segítségével, melyek japán csapatok őrizete alatt állanak, néhány nap alatt élszállítmányaival Közép-Mandzsúria legfontosabb pontjait éri el, melyek ugyancsak a már most is ott állomásozó csapatok birtokában vannak. Néhány hét múlva a japán haderő zöme, még az orosz-szibériai hadsereggel vívott harcok után is, nagyjában ütőkészen állhat a kiszemelt felvonulási területen. Hónapok fognak ezután még a japánok rendelkezésére állni, hogy az előrelátható harcterületet megerősítsék, a Szibériai- és Amur-vasút legközelebb eső pontjait elfoglalják, repülőikkel pedig az ezeken a vasutakon lezajló orosz felvonulást állandóan megzavarhassák.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ÉS HADIFLOTTÁJUK SZEREPE. Japánnak harmadik, Kelet-Ázsiában, vagyis inkább annak vizein leginkább érdekelt vetélytársa az Amerikai Egyesült Államok. A két nemzet között az elmérgesedett viszonyok okai is inkább a gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi, és csak másodsorban hatalmi politikára vezethetők vissza. Japán ugyanis ma már számottevő tényező Kelet-Azsia és különösen Kína piacán; komoly versenytársa Angliának, de különösen az Egyesült Államoknak. A jelenleg még vajúdó, de kiszámíthatatlan jövővel bíró óriási kínai birodalom, mérhetetlen területeivel és nyersanyagával, nagyszámú lakosságával, tág teret enged az amerikai spekulációnak, mely ott máris nagy tőkékkel van érdekelve; Ezeket látja az Unió, Japán előretörésétől veszélyeztetve, sőt attól is tart, hogy Japán idővel a Csendes-Óceán felett is oly domináló helyzetbe kerül, hogy onnan azután az összes nagyhatalmak és velük az Egyesült Államok is, gazdaságilag és hadászatiilag teljesen kiszorulnak.

Ezen két ellenség, Japán és az Egyesült Államok között, háborús bonyodalom esetén, a döntés kieroszakolása majdnem kizárólag a hadiflották feladata volna. A washingtoni, majd a későbbi londoni flottakonferenciákon a hadiflottáknak a számbeli erejét az ismert kulcsban állapították meg, azaz Anglia és Amerika 10, Japán 7, amint ezt a táblázatból is látjuk.

TENGERI HADERŐK

Az angol admirális hivatalos kiadványa, 1932

<i>Hajótípus</i>	<i>Nagy-Britannia</i>	<i>Egyesült-Államok</i>	<i>Japán</i>
<i>Csatahajók</i>	12	15	10
<i>Csatahajó-cirkálók</i> ...	3	.	.
<i>Cirkálók</i>	52	19	27
<i>Aknarakók</i>	1	.	4
<i>Repülőgép-aryahajók</i>	8	3	3
<i>Flottillavezetők</i> ...	16	.	.
<i>Torpedórombolók</i> ...	134	251	110
<i>Torpedónaszádok</i> ...	.	.	.
<i>Búvárhajók</i>	52	81	67
<i>Partvédő motorhajók</i>	.	.	.
<i>Ágyúnaszádok</i>	.	12	4
<i>Folyami naszádok</i> ...	17	8	10
<i>Aknaháldszhajók</i> ...	32	43	10

Hadászati lag azonban Japán felette áll Amerikának is és pedig ugyancsak a távolságok problémája miatt. A távolság Japán keleti partjától, mondjuk Yokohamától San-Franciskóig 9.300 km, ami annyit jelent, hogy közepes sebességű postahajó 10—12 nap alatt teszi meg ezt az utat. Valamely hadiflottának azonban, mely különböző típusú és gyorsaságú egységekből áll, erre 3—4 hét szükséges. Az amerikai flotta azonkívül minden kilométerrel hazájától távolodik el és teljesen az innen való utánpótlásra van utalva. Amerikának legközelebbi tengerészeti támpontja a Hawai szigetcsoporton van (Pearl Harbour hadikikötő), de ez is már 4.000 km-re van a szárazföldtől. A sanghai válság óta itt van összpontosítva az amerikai flotta zöme, és pedig 25—30 nagy, több mint 300 középső és kisebb egységgel és ugyanannyi segédhajóval!

Ez a hatalmas „armáda“ azonban mégsem fog Japán felé indulni, az óriási költségektől eltekintve, azért sem, mert túl kockázatos vállalkozás volna e nagy és nehézkes tömegekkel, hetekig tartó menet után, sokezer kilométernyi távolságra a saját hazától, a teljesen friss és kipihent japán flottával a döntő harcot, úgyszólván az ellenség kapui előtt felvenni. Könnyen a Rozdjestvenszki tengernagy vezette orosz Balti-flotta sorsára jutna, kit hónapokig tartó utazás után, 1905 tavaszán a csuzimai tengerszorosban ért a tragikus vég.

Bár az első pillanatban meglepően hangzik, Japánnak legalább egyelőre még Anglia tengeri hatalmától sem kell tartania. Utóbbinak az ázsiai vizeken és Ausztráliában állomásozó flottarészei nem elég erősek ahhoz, hogy a harcot a japán flottával felvegyék. Azonkívül politikai okokból sem távolíthatók el ezen egységek, pótlás nélkül, a gyarmatokból. Ha tehát Anglia a sikerre való kilátással akarná a harcot Japánnal felvenni, úgy a megfelelő flottát otthon kellene összeállítani, felszerelni és útbaindítani. Ennek a költségei azonban oly tetemes összeget tennének ki, hogy tekintettel a mai gazdasági helyzetre, ha nincsen életbevágó brit érdekről szó, az angol parlament nem igen adná meg a hozzájárulását.

A többi nagy — illetve gyarmati hatalmak közül, Franciaország Mandzsúriában alig van érdekelve, inkább Délkínában, ennél fogva nem gördít akadályokat Japán terjeszkedése elé, annál is inkább, mivel utóbbi viszont őt támogatja Genfben a leszerelési kérdésben.

Olaszország érdeklődését főleg Észak-Afrika köti le; Hollandia pedig, mivel úgy tengerészeti, mint katonailag aránylag gyöngye, csak a legvégső esetben lesz hajlandó Japánnal ujjat húzni.

De a nagyhatalmak együttes katonai fellépése Japánnal szemben, akár saját elhatározásból, akár a Népszövetség megbízásából sem igen valószínű. Hisz ezért választotta Japán oly ügyesen a mostani időpontot, mikor az egész világon hiányzik az a kölcsönös bizalom és önzetlenség, mely Őket, — a nagyhatalmakat — egy ilyen hatalmas és nagyjelentőségű vállalkozásra tudná összehozni és mikor e nehézségeket még fokozza a mai általános gazdasági világválság.

Katonapolitikailag egy ilyen együttes fellépésnek egyetlen formája a blokád volna, bár Japán tengeri arcvonalának több ezer kilométeres kiterjedésénél fogva, ennek a gyakorlati végrehajtása is sok nehézségbe

ütköznek. Talán még a legtöbb kilátással kecsegtetne egy ügyesen átgondolt és vezetett ú. n. cirkáló háború, a japán partok, kikötők és annak hajózása ellen, — igen gyorsan járó cirkálók, segédcirkálók, tengeralattjárók és bombarepülők segítségével.

Japán tengerészeti fölénye a jelenlegi politikai konstelláció mellett, mint látjuk, kétségen felül áll. Érthető tehát, hogy vannak már hangok, melyek Japánnak oly nagy és távoli szándékokat tulajdonítanak, mint amilyen a Déli-tenger szigeteinek és Ausztráliának megszállása!

AZ EDDIGI HARCOK KELET-ÁZSIÁBAN. Ha most áttérünk a távoli Keleten eddig lezajlott katonai események méltatására, úgy időben és térben is három eléggé élesen körülhatárolt szakaszt kell megkülönböztetnünk. Az első fázis Mandzsúria pacifikálása, a második a Sanghai-i beavatkozás, a harmadik a Jehol birtokáért folyó harcok.

Japánnak Mandzsúriában való fegyveres beavatkozására az az éles és kíméletlen agitáció (merényletek és támadások japán csapatok, helyőrségek és vasutak, valamint egyes tiszték ellen) adott okot, mely mögött kínai nacionalisták és orosz bolsevisták keresendők. Japán ezt a „hadüzenet nélküli háborút“, amint a világsajtó elnevezte és amely nagyon emlékeztet Bosznia-Hercegovinának megszállására a volt monarchia csapatai által 1878/79. évben, — Mukden főváros meglepetésszerű elfoglalásával kezdette 1931 szeptember közepén. A további hadműveletek aránylag lassú ütemben zajlottak le. Egyrészt, mert az ország utakban szegény és így a mozgás és a harc mindkét fél részéről majdnem kivétel nélkül a vasútvonalakra és az azok mellett elterülő közeli terepre szorítkozott. Kimondottan az ú. n. „vasúti hadászat“ képét mutatja. Késleltette azonkívül a hadműveletek menetét, hogy a kínai fölkelők és banditák, több mint százezer fő, számbeli fölényben voltak és mint minden guerilla háborúban, sohasem keresték a döntést, hanem az elől idejekorán kitértek.

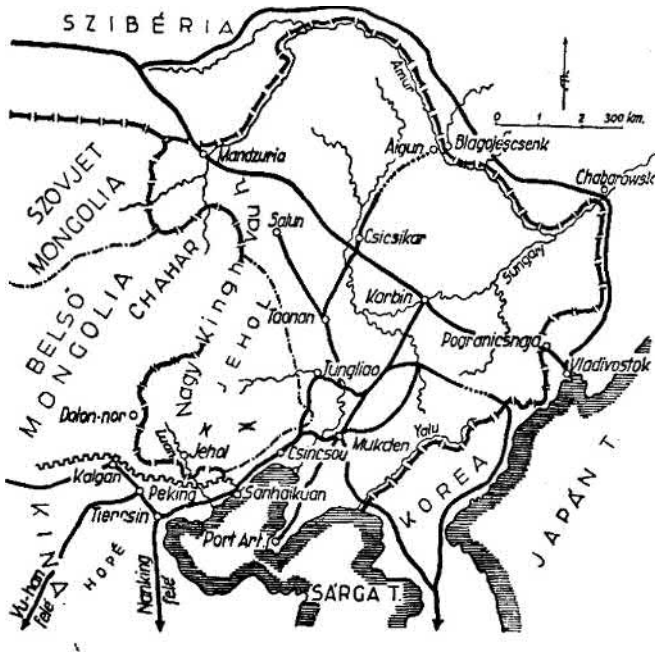
Mielőtt azonban ezen — Mandzsúria megszállását célzó — hadműveletek befejezést nyertek volna, 1932. év elején Japán az egész világot és vele elsősorban Kínát a sanghai vállalkozással új meglepetés elé állította. Indítóokai és céljai: a kínai kormány és közvélemény megfélemlítése, éppen Mandzsúriára való tekintettel!

Többheti súlyos és véres harcok után a japánok bizonyos harcászati és presztizssikerek után, nemkevésebbé a nagyhatalmak nyomása alatt a további hadműveleteket beszüntették és a csapatokat lassan elszállították. Ezen vállalkozásról egy külföldi szaklap igen találóan a következőket mondja: „Amilyen biztos és céltudatos volt Japán fellépése Mandzsúriában, olyan hibás volt Sanghai előtt, — etikai, politikai, földrajzi és katonai szempontokból. Ezért nem tudott itt átütő sikert elérni!“

A Sanghai körüli harcokból azonban néhány igen érdekes katonai tanulságot vonhatunk le. A magasabb vezetés Japán részről, mint már érintettem, nem volt eléggé előrelátó és az egész vállalkozás azt a benyomást keltette, mintha egy kissé elhamarkodott lett volna. Súlyosbította a helyzetet azonban az a körülmény is, hogy a csapatokat sokszor közvetlen a hajókról kellett harcbavetni. A kínai hadsereg viszont

nem várt ellenállást fejtett ki! Ügyes és aktív volt a vezetés, de a csapatok is kitartoan és hősiiesen küzdöttek. Hogy az egész erő kifejtés nem állt arányban Kína nagyságával, az a különböző kormányok és hadseregek hiányzó együttműködésére vezethető vissza. Hátráltatta azonkívül a kínai hadműveleteket, hogy kevés vasút és országút állott a csapatszállítások rendelkezésére, azonkívül, hogy kevés volt a lőszer,

hogy hadihajók és repülőgépek felett nem rendelkeztek.

Ami az egyes fegyvernemek tevékenységét illeti, úgy a harc nagysúlyát és a legnagyobb veszteségeket a gyalogság szenvedte. A tüzérség mindkét oldalon ügyesen dolgozott ugyan, de az eredmény nem állt arányban az elhasznált óriási lőszer mennyiséggel. Repülők csak a japánok oldalán szerepeltek és különösen a bombavető vakmerő támadásaikkal nagy anyagi és erkölcsi hatást értek el. Igaz, hogy a kínaiak részéről a légvédelem igen kezdetleges volt. Az első japán tankok megjelenése a kínai csapatoknál nagy erkölcsi hatást váltott ki, azonban gyorsan megszokták. Bebizonyosodott végül, hogy a rosszabbul felszerelt fél is a védelemben milyen erőt fejthet ki, ha azt ügyesen alkalmazza és hogy egy gyengébb hadseregnek önérzete is mily óriási módon emelkedik az első sikerek után.

A sanghai vállalkozást követte Japánnak egy váratlan politikai sakkhúzása: az új és független „Mandsukuo“ állam kikiáltása és hivatalos elismerése.

A jelenlegi fegyveres konfliktus Kína és Japán között ez év elején tört ki és Sanhaikuan nevű városnak a japánok által történt váratlan elfoglalásával kezdődött. A japánok ezen újabb hadműveletének Jehol-tartomány elfoglalása volt a célja, mert ez kiegészíti Mandsukuo álla-

mot nyugat felé Belső-Mongóliáig. A tartomány különben utakban szegény, kevésbé lakott hegyvidék. Csak a tengerpart mentén van egy keskeny járható sáv, mely az összeköttetést közvetíti Kína és Mandzsúria között; — itt vezet a Peking—Mukdeni vasútvonal is. Hadászatiig ennél fogva igen fontos vidék; kulcspontja Északkelet-Ázsiának.

A Jeholi hadjárat főleg két szempontból volt igen érdekes. Egyrészt bebizonyította a japánoknak teljes és minden téren való katonai fölényüket, ugyanakkor pedig a kínai birodalomnak politikai és katonai tehetetlenségét, mely a védelem teljes összeomlásával végződött.

A japán hadművelési terv — mely hogy rendkívül alapos és célravezető volt, a külföldi szaksajtó is elismeri — az volt, hogy több oszlopban, egyszerre törnek be ezen hóborította és bandák által nyugtalanított hegyvidékbe. A közös cél J e h o l, a tartomány fővárosa volt. A japán haderő, Mandzsukuo állam hadserege által megerősítve, körülbelül 50—60.000 főt tehetett ki. Parancsnoka Muto tábornok volt.

A kínaiak terve viszont az volt, hogy az ellenség előnyomulását főleg bandákkal és guerillaharcban, melyre ez a terep kiválóan alkalmas, kell lépésről-lépésre feltartóztatni. Angol jelentések szerint a számbeli fölény a kínaiak oldalán volt; kb. 100.000 harcosuk lehetett. Parancsnokuk Tangjolin tábornok volt, Jehol kormányzója, míg az egész hadművelet Csang Hszüeh-liang tábornagy, az északidnél hadsereg parancsnoka, Fekingből irányította.

A japánok a támadást Jehol keleti határa mentén február 25-én kezdték, szokásuk szerint erős tüzérségi előkészülettel és bombavető repülőket működtetésével. A kínaiak eleinte még igen bátor és szívós ellenállást fejtettek ki és csak többnapos, mindkét részről veszteségteljes harcok után vonultak vissza. Azután a hegyi szorosokat szállták meg, melyek az ország belsejébe vezetnek. Itt azonban a kínai csapatok ellenállása váratlanul és rohamosan hanyatlott. Rendetlenség, fegyelmetlenség ütötte fel fejét soraikban, azonkívül tömegesen átpártoltak az ellenséghez. Március első napjaiban a szorosok, 5-én pedig Jehol is — a kínai császárok egykori nyári rezidenciája — a japánok kezében volt. A kínai csapatok azontúl már alig fejtettek ki ellenállást, míg a japánok — teljesen modern harcászati elvek alapján — repülőekkel, tankokkal, motorizált tüzérséggel és gépkocsikon szállított gyalogsággal állandóan támadva nyomukban maradtak. Alig 10 napos hadjáratban páratlan gyors és fényes sikert arattak. A Jeholban működő kínai haderő pedig futászerűen Peking felé özönlött vissza.

Többheti hadművelési szünet után a japánok a nagy kínai falon áthatolva folytatták előnyomulásukat Észak-Kínába, anélkül hogy a kínaiak részéről különösebb ellenállásra találtak volna.

A kínai haderők összeroppanása annál is meglepőbb, mivel a sanhajkuani esemény után kormány, hadseregparancsnokok és a nacionalista érzelmű közvélemény késhegyig menő harcot és ellenállást hangoztatott. A katonai összeomlásnak több oka lehetett. Talán a rosszul kiképzett és felszerelt, de főleg rosszul vezetett csapatok nem voltak annyira hibásak, mint a torzsalkodó, tehetetlen és erőtelen felső politikai és katonai körök.

Japán további céljairól nem nyilatkozik. Lehet, hogy folytatja előnyomulását a Hoangho völgyéig, lehet, hogy megelégszik az elértekkel és a megszállt részeket Mandzsukuohoz csatolja, egyben annak kormányzóját, Puji-t visszaülteti ősei trónjára, vagy pedig ezen tartományokból ütköző- (puffer) államot alkot Kína felé, mint ahogy a belső mongoliai Chahar tartományt hasonló rendeltetéssel, Szovjet-Mongolia és Mandzsukuo közé fogja ékelni.

A Szigetország hatalmi határai most már messze az ázsiai kontinens belsejébe nyúlnak!

VÉGKONKLÚZIÓKÉPPEN azt szeretném megismételni, amit a bevezetésben kiemeltem, hogy ha nem is egyedül Mandzsúria birtoka a nagy versengés célja, mégis, aki ráteszi kezét Északkelet-Ázsiának a kapujára, oly viláгурalomra tesz szert, mely a jövőben két irányban is érvényesülhet. Hatalmába kerül szinte az egész keleti félgömb minden politikai és gazdasági, kulturális és katonai vonatkozásaival. Másrészt rajta múlik a bolsevizmust vagy feltartóztatni, vagy neki utat engedni kelet felé.

Ha Japán győz, — a katonai és politikai előfeltételek, mint halottuk, inkább mellette szólnak — úgy biztos, hogy a kommunizmus terjesztését már csak öncéltól sem fogja túrni. Hogy Japán ebben az esetben Kelet-Ázsiában domináló szerephez jut, az elkerülhetetlen, de még mindig kérdés, hogy az óriási Kínát, földünk lakosságának egyharmadával, át tudja-e formálni, mert csak akkor valósulna meg a világot állítólag fenyegető, utópisztikus elgondolású „sárga veszedelem“.

Ha ellenben akár Kína, akár Szovjetország lenne a győztes, nagyon jól tudjuk, hogy ez mit jelentene. További polgárháborúk, forradalmak és éhínségek, millió ember pusztulásával az egyik, bolsevizmus és világforradalom végig egész Ázsián és a Szigetvilágon a másik esetben.

Ha tudjuk tehát, hogy ez a közelebbi, a nagyobb veszedelem, úgy az emberiség, Európa és különösen Magyarország szempontjából, mely elsősorban volna a vörös áradat pusztításának kitéve, már nem lehet kétségünk aziránt, hogy melyik a kívánatosabb eset!

VITÉZ NÉMETH LAJOS